

**Opinia prawna w przedmiocie
terminowej realizacji studiów doktoranckich**

Niniejsza opinia została przygotowana w odpowiedzi na pytanie skierowane do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów przez doktoranta studiującego na Wydziale X [dalej jako: Pytający] w dniu 22 listopada 2016 roku.

I.

[Pytanie]

Pytający złożył wniosek o stypendium doktoranckie. Jednym z warunków jego przyznania jest terminowa realizacja studiów doktoranckich. Na uczelni Pytającego funkcjonuje rozliczenie semestralne, w bieżącym roku akademickim były to dwie daty graniczne: 29 lutego oraz 30 września dla obu semestrów. Wpis z zaliczeniem semestru zimowego Pytający uzyskał dnia 1 marca i taka data została wpisana we wniosku o przyznanie stypendium doktoranckiego. Przy składaniu wniosku Pytający poruszył kwestię daty i z odpowiedzi pracownika wydziału wynikało, że liczy się data zaliczeń przedmiotów. To samo zostało powiedziane podczas posiedzenia komisji opiniującej wnioski o stypendia. Mimo to, kierownik studiów doktoranckich, będący przewodniczącym tej komisji, nie przyjął takiego tłumaczenia. Pytająca dodała, że uzyskanie wpisów przed końcem semestru nie wynikało tylko z jej winy, ponieważ dwa ostatnie wpisy egzaminatorzy odwołali lub nie przyszli na umówiony termin wpisu, przez co uzupełniony indeks Pytający miał dopiero 29 lutego i tego dnia, od razu, złożył go w dziekanacie.

Na gruncie powyższym sformułowano pytanie dotyczące terminowej realizacji studiów doktoranckich.

II.

[Odpowiedź]

Terminowa realizacja studiów doktoranckich stanowi jedną z podstawowych przesłanek przyznania stypendium doktoranckiego. W przypadku stypendium doktoranckiego na drugim i

wyższych latach studiów rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (dalej jako rozporządzenie) w § 13 ust. 2 jako pozostałe przesłanki wymienia wykazywanie się zaangażowaniem w prowadzeniu zajęć dydaktycznych w ramach praktyk zawodowych albo realizacji badań naukowych prowadzonych przez jednostkę organizacyjną uczelni albo jednostkę naukową a także wykazanie się postępami w pracy naukowej i w przygotowywaniu pracy doktorskiej.

Zgodnie z § 4 ust. 3 rozporządzenia kierownik studiów doktoranckich zalicza doktorantom kolejne lata studiów doktoranckich.

Przytoczona treść rozporządzenia znajduje odzwierciedlenie w regulaminie przyznawania stypendium doktoranckiego uczelni Pytającego. Odpowiedni przepis regulaminu stanowi, że stypendium doktoranckie może być przyznane doktorantowi, który w roku akademickim poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie stypendium doktoranckiego terminowo zrealizował program studiów doktoranckich.

Stan faktyczny wymaga udzielenia odpowiedzi na pytanie, na czym polega terminowa realizacja programu studiów doktoranckich. Ani rozporządzenie, ani przytoczony regulamin nie rozwijają tego zagadnienia. Literalna wykładnia wskazuje, że realizacja programu studiów doktoranckich powinna nastąpić w przewidzianym terminie. Jak wiadomo, termin ów w przypadku Pytającego upływał z ostatnim dniem danego semestru, w przypadku semestru zimowego był to dzień 29 lutego. Realizacja programu oznacza natomiast wykonanie określonych założeń, poprzez uczestnictwo w zajęciach, uzyskanie zaliczeń, zdanie egzaminów itd.

Pewną wskazówką interpretacyjną i jednocześnie punktem odniesienia może być treść szczegółowych kryteriów oceny wniosków o przyznanie stypendium doktoranckiego na Wydziale X uczelni Y w roku akademickim 2015/16, wydanych X.X.XXX r. na podstawie poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 października 2014 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich, w analizowanym zakresie tożsamego pod względem treści z aktem prawnym obecnie obowiązującym. Zgodnie z owymi szczegółowymi kryteriami terminowa realizacja programu studiów doktoranckich oznacza uzyskanie zaliczeń wszystkich obowiązujących przedmiotów, praktyk, oraz zdanie wszystkich egzaminów przewidzianych w planie studiów w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego. Definicja taka wyraźnie stanowi, że chodzi o termin uzyskania zaliczeń wszystkich obowiązujących przedmiotów. Z punktu widzenia terminowości wystarczy więc zbadać datę uzyskania ostatniego zaliczenia.

Dla rozstrzygnięcia kwestii spełnienia przesłanki terminowego realizowania programu studiów doktoranckich nie jest więc istotna data zaliczenia semestru czy roku przez kierownika studiów, lecz data uzyskania zaliczeń (a *de facto* ostatniego zaliczenia) przez doktoranta. Działanie kierownika

studiów doktoranckich sprowadza się bowiem do czynności formalnej. Pod względem materialnym semestr względnie rok akademicki został bowiem zaliczony wraz z uzyskaniem zaliczenia ostatniego egzaminu, a zaliczenie kierownika studiów ma deklaratoryjny charakter.

Za stanowiskiem takim przemawia również wykładania celowościowa. Gdyby bowiem przyjąć przeciwnie, że podpis kierownika studiów w indeksie ma charakter konstytutywny, mógł by on poprzez terminowość i obowiązkowość wykonywania swojej funkcji wpływać na ilość doktorantów uprawnionych do stypendium poprzez przetrzymanie indeksów przez dłuższy czas. Z tego punktu widzenia trzeba również rozważyć, czy w przypadku przebywania na zwolnieniu lekarskim kierownika studiów doktoranckich przez dłuższy czas, pod koniec semestru i roku akademickiego, wobec jego niemożności zaliczenia studiów w terminie, sensowna będzie sytuacja, w której stypendium doktoranckie nie otrzyma nikt, skoro wszystkie indeksy zostaną podpisane przez kierownika studiów po jego powrocie ze zwolnienia lekarskiego.

Na tle terminowości zaliczeń można również zwrócić uwagę, że datą uzyskania zaliczenia jest data danego egzaminu, a nie data dokonywania wpisu przez egzaminatora. Egzamin został bowiem złożony w określonym dniu, jego wyniki zostały podane później, a jeszcze później dokonano wpisu do indeksu. Jeżeli wynik jest pozytywny, to egzamin został zaliczony i to w tej dacie, w której się odbył. Kwestię tę można również zilustrować kazusem egzaminatora, który po przeprowadzeniu egzaminu i podaniu jego wyników w terminie zakreślonym przepisami dot. stypendiów doktoranckich nie wpisał zaliczenia do indeksu z jakiegoś powodu, np. zwolnienia lekarskiego, klęski żywiołowej lub swojego zaginięcia. Czy w takiej sytuacji można byłoby twierdzić, że doktoranci egzaminowani przez tego człowieka nie zdali tego egzaminu? Że egzamin ten należy powtórzyć? Byłoby to absurdalne.

III.

[Wnioski]

Nawet odrzucając ostatni z powyższych poglądów, trzeba stwierdzić, że Pytający uzyskał ostatnie zaliczenie 29 lutego, tj. w ostatnim dniu semestru, co umożliwia skuteczne ubieganie się o stypendium. Z zapytania wynika jednak, że we wniosku stypendialnym Pytający umieścił datę zaliczenia semestru przez kierownika, a więc 1 marca 2016 r. Skoro więc we wniosku doktorant sam umieścił taką datę, sytuującą zaliczenie jako spóźnione, to nie sposób rozstrzygnąć pozytywnie jego wnioski. Należało wskazać bowiem datę 29 lutego lub wcześniejszą (wręcz uzasadnione jest – jak wskazano wyżej – podanie daty złożenia z wynikiem pozytywnym ostatniego egzaminu). Niestety w zawisłym postępowaniu stypendialnym nie mają waloru dowodu opinie pracownika dziekanatu. Wobec negatywnego stanowiska kierownika należy spodziewać się, że zostanie wydana decyzja odmowna.

Można jednak doradzać Pytającemu skorzystanie z drogi odwoławczej w tym wypadku, z opisem całej sytuacji i z powołaniem faktu zaliczenia egzaminów w terminie.

Zespół Prawny

Rzecznika Praw Doktoranta